

MILJÖHANDBOK 2026

Ädelfors.
hotell och konferens

Miljöhandboken är aktuell och godkänd (underskrift av verksamhetsansvarig)

Datum för godkännande:	2026-09-16
Verksamhetsansvarig (godkännare):	Ole Busse

Innehållsförteckning

1. Vår verksamhet och organisation	3
1.1 Vår verksamhetsinriktning/affärsidé	3
1.2 Vår värdekedja och processer	4
1.3 Betydande risker och möjligheter	5
1.5 Organisation, roller och ansvar	6
1.5 Omfattning/avgränsningar	7
2. Intressenters krav och förväntningar	7
2.1 Lag- och myndighetskrav	7
Lagefterlevnadskontroll.....	7
2.2 Intressentkartläggning och bindande krav.....	9
3. Miljöutredning	10
3.1 Miljöaspekter	10
3.2 Miljöaspekter	12
4. Miljöpolicy	12
5. Miljöplan för år:	13
6. Verksamhetsstyrning	15
6.1 Inköp	15
6.2 Intern och Extern kommunikation	19
6.3 Avfall	20
6.4 Kemikalier	21
6.5 Nödlägesberedskap	21
6.6 Avvikelser och förbättringsförslag	22
6.7 Visselblåsarfunktion	22
7. Utbildning och kompetens	23
Bilaga 1: Ledningens genomgång	26
Bilaga 2: Miljöredovisning	27
Bilaga 3: Revisionsplan	34
Bilaga 4: Kemikalielista	

1. Vår verksamhet och organisation

Verksamhetsnamn: Ädelfors folkhögskola och dotterbolaget Ädelfors hotell och konferens AB	
Besöksadress: Kunskapens väg 3	Postadress: 574 53 Holsbybrunn
Organisationsnummer: 827500-2254 samt 559459-5208	Antal medarbetare: 52
Miljösamordnare: Cecilia Alfheim	E-postadress: cecilia.alfheim@adelfors.nu
Verksamhetsansvarig: Ole Busse	
Telefon: 0383-57111	Hemsida: www.adelfors.nu/www.adelforshotell.nu

1.1 Vår verksamhetsinriktning/affärsidé

Ädelfors folkhögskola:

Skolan är ett folkbildnings, konferens och kulturcentrum för alla i det livslånga lärandet. Fokus ligger på folkbildning, men verksamheten breddas till att omfatta även kommersiell verksamhet utifrån arbetarrörelsens humanistiska värdegrund.

Ädelfors huvudsakliga verksamhet genomförs i form av folkhögskolekurser, både långa och korta kurser. Skolans alla kurser är tillgängliga för personer med funktionsvariationer av olika slag. I övrigt bedrivs uppdragsutbildningar och olika typer av projekt.

Vår vision är att Ädelfors folkhögskola ska vara ett levande bildningscenter, en mötesplats, mångkulturell och kvalitativ i en inbjudande miljö.

Våra ledstjärnor är:

- Utvecklande: Alla som vistas på Ädelfors folkhögskola lär sig något nytt: både kunskapsmässigt och om sig själv.
- Kvalitet: Vi upprätthåller rätt kompetens och engagemang i våra yrkesroller.
- Omtanke: Omtanke i bemötande och service som skapar en levande mötesplats.
- Glädje: En trivsamt och glad miljö att vara i och komma tillbaka till.

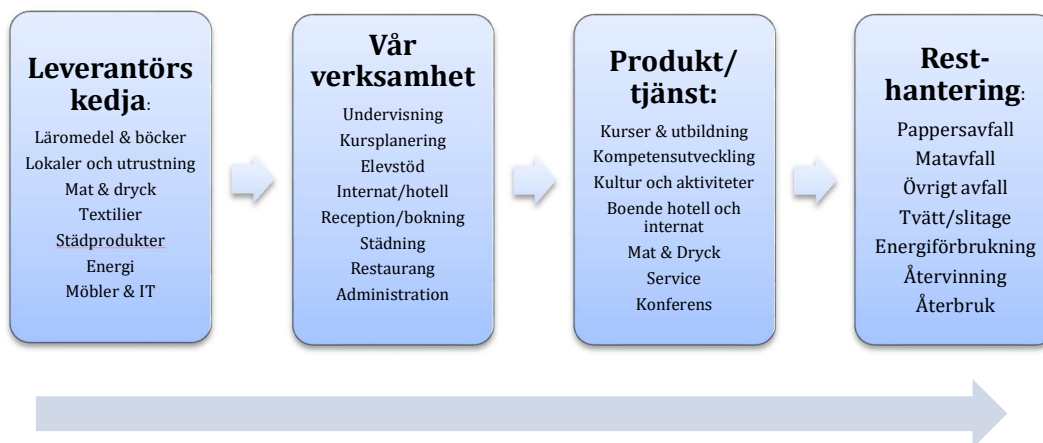
Ädelfors hotell och konferens AB:

Vårt mål är att erbjuda en modern, personlig och hållbar hotell- och konferensupplevelse där gästen alltid står i centrum. Vi vill vara det självklara valet för både affärsresenärer och privatgäster som söker trygghet, kvalitet och inspiration i en naturnära miljö.

Vår vision är att Äldelfors hotell och konferens AB ska vara:

- En plats för upplevelse och inspiration, där gäster både kan arbeta effektivt och njuta av natur och lugn.
- Ett nav för hållbar utveckling, där miljötänk och kvalitet går hand i hand.
- Känt för personlig service och omtanke, där varje besök lämnar ett minne och en känsla av att vara välkommen tillbaka.

1.2 Vår värdekedja och processer

Miljöpåverkan i olika delar av vår värdekedja beskrivs översiktligt här och värderas sedan i miljöaspektlistan samt i bedömning av betydande risker och möjligheter

Leverantörskedja

I vår leverantörskedja finns följande miljöpåverkan av betydelse:

- Inköp material och produkter: framförallt inköp av livsmedel, papper, undervisningsmaterial, städmaterial, möbler, datorer, el och fjärrvärme
- Inköp av tjänster och service: tvätt av sängkläder, service av maskiner, fordon och byggnader
- Inköp av transporter: för transport av ovanstående

Vår verksamhet

Vår verksamhet har följande huvudprocesser där miljöpåverkan kan uppstå:

- Restaurangen förbrukar livsmedel, el och diverse andra förbrukningsmaterial
- Städ använder diverse städmaterial även om vi använder så miljövänliga medel som möjligt.
- Reparation och underhåll av befintliga maskiner och inventarier.
- Undervisning, kursplanering, elevstöd, administration förbrukar papper, el, kontorsmaterial och använder datorer, mobiltelefoner, kopieringsmaskiner
- Internat/hotellboende har inköp av möbler, textilier, samt el och fjärrvärme

Produkt/tjänst i användning

Våra produkter och tjänster har följande miljöpåverkan i användning

- Förbrukning livsmedel, material och energi i restaurangen
- Service och underhåll av maskiner och byggnader förlänger livslängden och minskar behovet av nyproduktion. Kan dock medföra transporter och materialförbrukning.
- Kurser och utbildningar förbrukar undervisningsmaterial, böcker, papper

Resthantering (inkl. återbruk och återvinning)

Våra produkter och tjänster har följande miljöpåverkan vid resthantering

- Återbruk – vi återanvänder möbler inom vår verksamheten och reparerar när så är möjligt. Livsmedel som inte gått åt används någon annan dag eller i någon annan mat för att hålla ned matsvinn och vi köper begagnat både av möbler och datorer/mobiltelefoner när så är möjligt och byter ut delar för att t.ex datorer ska hålla så länge som möjligt. Inom Allmän kurs återanvänder de ofta material som tidigare använts till något skolprojekt.
- Återvinning Vi återvinner genom källsortering brännbart, wellpapp, metall, samt hushållssopor och annat avfall. Våra internat sorterar som hushåll i nya fyrfacks behållare från 2026. Ca 98 % av allt avfall är sorterat.
- Övrig hantering Farligt avfall lämnar vi på sortergård och har gjort egen anmälan om detta till Länsstyrelsen, anmälan gäller till 3 februari 2031 och vi för journal över farligt avfall som vi lämnar ifrån oss och rapporterar transport av detta till Naturvårdsverket, sker bara ett fåtal gånger per år.

1.3 Betydande risker och möjligheter

Vi har i vår värdekedja identifierat direkta och indirekta risker och möjligheter. De risker och möjligheter som vi bedömer vara betydande är följande:

Risker

- Brand i fastigheten
- Kemikalieutsläpp

Möjligheter

- Eftersom vi jobbar med utbildning har vi stora möjligheter att informera och utbilda våra deltagare i miljöfrågor
- Vi har möjlighet att utveckla den biologiska mångfalden i vår närmiljö eftersom vi har en relativt stor markyta
- Vi har många gäster i vår restaurang och har därigenom bra möjlighet att få dem att testa olika sorters vegetarisk mat och vår salladsbuffé.

1.5 Organisation, roller och ansvar

Ledningen: Är ansvarig för miljöarbetet och vårt ledningssystem. De ska se till att tillräckliga resurser finns, fördela ansvar och se till att alla medarbetare engageras och involveras. Ledningen ska även säkerställa att ledningssystemet leder till förbättringar.

Ledningen ansvarar också för: att tillsammans med miljösamordnaren utvärdera miljöarbetet och godkänna miljöhandboken samt i alla led av ledningens arbete tänka på vår miljöpåverkan.

Miljöansvarig: Ole Busse, rektor. Är huvudansvarig för att skolan följer miljöarbetet och att miljöfrågan genomsyrar hela verksamheten. Rektorn ska se till att tillräckliga resurser finns för miljöarbetet, fördela ansvar och se till att alla medarbetare engageras och involveras.

Lagar och regler:

- Ole Busse, rektor, ansvarar övergripande för lagbevakning och lagefterlevnadskontroll.
- Torbjörn Jonsson, fastighetschef, ansvarar för lagefterlevnad avseende avfall och kemikalier (vaktmästeri) samt ansvarar för systematiskt brandskydd och att vi följer krav på funktionskontroll av ventilationssystem och energideklaration av våra fastigheter och rapportering anläggningar med köldmedier.
- Maria Bengtsson, servicechef, tillsammans med Sara Vinterdag, huvudskyddsombud, ansvarar för arbetsmiljöfrågor.
- Cecilia Alfheim, Miljösamordnare, ansvarar för att alla medarbetare får relevant utbildning inom miljöområdet.
- Linette, Frida G och Emelina ansvarar för att kemikalieförteckning är upprättad inom respektive område kök, konst och städ.

Övriga roller med miljöansvar: Miljösamordnare Cecilia Alfheim är personen som är länken mellan koncernen och Miljöstrategen. Hon ansvarar för att ta fram Miljöhandboken och sammankallar och leder Miljövärnet som är en grupp med personal från olika arbetslag samt miljöintresserade deltagare. Miljösamordnaren ser till att ledningen blir delaktig i miljöarbetet och ansvarar för att internrevision sker av verksamheten.

Miljövärnet är behjälplig med miljöarbetet och att bolla fram nya idéer till utställningar, temadagar, miljöaktiviteter med deltagarna osv. Miljövärnet ansvarar också för att föra ut information till sitt respektive arbetslag.

Samtliga medarbetares ansvar: Alla som arbetar på skolan har ansvar för att ställa miljökrav vid inköp/upphandling. Att köpa in den minst miljö- och klimatfarliga varan och se till att transporterna blir så få och så korta som möjligt, följa vår resepolicy och köpa varan begagnad eller laga den gamla i första hand om möjligt.

1.5 Omfattning/avgränsningar

Ledningssystemet för systematiskt miljöarbete omfattar alla delar av vår verksamhet på följande geografiska lokaliseringar/i följande bolag: [Folkhögskolan och dotterbolag med säte i Holsbybrunn](#). Filialer på annan ort är inte medtagna.

2. Intressenters krav och förväntningar

2.1 Lag- och myndighetskrav

Vi har gjort en utvärdering av vilka miljölagar och andra regler som berör vår verksamhet och uppdaterar vår lagförteckning årligen. Vi gör regelbundet en lagefterlevnadskontroll som dokumenteras.

Tillståndspliktig eller anmälningspliktig verksamhet

Vi bedriver miljöfarlig verksamhet som är tillståndspliktig eller anmälningspliktig enligt Miljöbalken (SFS 1998:808, kapitel 9 §6 och Miljöprövningsförordningen (2013:251).

☐ Ja, Tillståndspliktig

☐ Ja, Anmälningspliktig

X Nej, vi är varken tillstånds- eller anmälningspliktiga

Lagefterlevnadskontroll

Lagefterlevnadskontroll genomfördes senast: 2026-09-16

Kommentarer vid lagefterlevnadskontrollen:

- Det konstaterades att skolan inte bedriver någon tillstånds- eller anmälningspliktig verksamhet.
- Rektor, Ole Busse är fortsatt huvudansvarig övergripande lagbevakning och lagefterlevnadskontroll.

Verksamhetsområde	Lagreferens	Ansvarig
Utbildning och kompetens Alla medarbetare ska ha relevant kompetens på miljöområdet. Inköpsrutin/policy Vi ställer miljökrav vid inköp/upphandling.	Miljöbalk (MB) SFS 1998:808 MB Kap. 2 Allmänna hänsynsregler §2 Kunskapskravet §3 Försiktighetsprincipen §5 Hushållnings- & kretsloppsprincipen §4 Produktvalsregeln §8 Skadeansvaret	Cecilia A Huvudansvar Ole Busse och ledningsgruppen För respektive område: LInette- kök Maria B – städ Annika- kontorsmaterial Frida G – konstmaterial Stefan, datorer, mobiltelefon, mediautrustning, kopiering

Verksamhetsområde	Lagreferens	Ansvarig
		Torbjörn-vaktmästeri, fastigheter Ledningsgrupp - möbler
Kemikalier Vi har kemikalieförteckning och säkerhetsdatablad för kemiska produkter. Produkter förvaras och hanteras säkert. Vi arbetar aktivt med att riskbedöma och byta ut produkter till mer miljöanpassade alternativ. Vi säkerställer att behållare med kemikalier är tydligt märkta.	Miljöbalk (MB) SFS 1998:808 MB Kap. 2 Allmänna hänsynsregler §2 Kunskapskravet §3 Försiktighetsprincipen §4 Produktvalsregeln MB kap. 14 Kemiska produkter och biotekniska organismer Förordning om kemiska produkter och biotekniska organismer (SFS 2008:245) REACH-förordningen Förordning (EG) nr 1907/2006 CLP-förordningen Förordning (EG) nr 1272/2008 Systematiskt arbetsmiljöarbete AFS 2023:1 Risker i arbetsmiljön AFS 2023:10 Arbetsutrustning och personlig skyddsutrustning AFS 2023:11	Huvudansvar Ole Busse Rektor och fastighetschef Torbjörn Jonsson För respektive område: Emelina – städ Linette –kök Frida G – konst Tomas L - vaktmästeriet
Avfall Vi arbetar aktivt med att minska, återanvända och återvinna avfall. Farligt avfall förvaras och transporteras enligt lagkrav. Journal förs över farligt avfall och rapportering görs till avfallsregistret. Vid egen transport av farligt avfall ska anmälan göras om den årliga volymen är mindre än 100 kg resp. 100 liter. Transporteras större volym ska tillstånd sökas. Inför transport av farligt avfall ska transportdokument upprättas.	Miljöbalk (MB) SFS 1998:808 MB Kap. 2 Allmänna hänsynsregler §5 Hushållnings- & kretsloppsprincipen MB Kap 15 Avfall och producentansvar Avfallsförordningen (SFS 2020:614) Föreskrifter om transport av avfall (NFS 2022:2) Naturvårdsverkets föreskrifter om antecknings- och rapporteringsskyldighet och lämnande av uppgifter om farligt avfall till avfallsregistret (NFS 2020:5) Förordning om producentansvar (2022:1274) Producentansvar Batterier (SFS 2008:834), Producentansvar Bilar (SFS 2023:132), Producentansvar Däck (SFS 2023:133), Producentansvar Elutrustning (SFS 2022:1276) Förordning om engångsprodukter (2021:996) Förordning om nedskräpningsavgifter (2021:1002) Lokal renhållningsordning och avfallsplan Lokala föreskrifter avseende hälsa och miljö Trafikförordningen (1998:1276)	Huvudansvar Ole Busse, rektor I övrigt samtliga anställda. Farligt avfall, Journal och transport av avfall: Torbjörn Jonsson, fastighetschef
Transporter & fordon Vi undviker tomgångskörning mer än 1 minut och har informerat våra medarbetare om detta. Våra fordon (lastbilar och bussar) är i en utsläppsklass som uppfyller krav i miljözon		Huvudansvarig Ole Busse, rektor

Verksamhetsområde	Lagreferens	Ansvarig
Systematiskt brandskyddsarbete Vi arbetar systematiskt med brandskydd och att förebygga brand i vår verksamhet	Lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) Statens räddningsverks allmänna råd systematiskt brandskyddsarbete (SRVFS 2004:3)	Torbjörn J, fastighetschef
Fastigheter Krav på funktionskontroll av ventilationssystem (OVK). Krav på energideklaration av byggnader Kontroll av och rapportering anläggningar med köldmedier	Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem BFS 2011:16 Boverkets föreskrifter och allmänna råd om energideklarationer för byggnader (BFS 2007:4) F-gasförordningen(EU) (EU/517/2014) EU 2024/573 om fluorerade växthusgaser F-gasförordningen(Sverige) SFS 2016:1128	Torbjörn J, fastighetschef

2.2 Intressentkartläggning och bindande krav

Vi har gjort en kartläggning av vilka intressenter som är viktiga för vårt miljöarbete. Vi har också identifierat vilka krav och förväntningar de har på oss samt vilka krav som är bindande för oss. Intressentkrav som betraktas som bindande krav fetmarkeras i sammanställningen nedan och följs upp.

Intressent	Krav och förväntningar	Bindande krav	Efterlevnad och uppföljning
Företagskunder/organisationer	En del av våra kunder kräver att vi är Miljöcertifierade vid t.ex upphandlingar eller krav som ställs för en separat konferens om t.ex enbart ekologiska råvaror.	Ja	Kommentar: Certifierad enligt Svensk Miljöbas. Datum: 2026-03-18
Deltagare/besökare	Deltagare förväntar sig att vi ska erbjuda bra utbildningar med hög kvalitet från kompetenta medarbetare/pedagoger. Det ställs också krav på att vi arbetar aktivt med medbestämmande och genom kurs och studerande råd vad gäller våra deltagare. Vi ska också "leva som vi lär" vad gäller t.ex miljö. Gästerna förväntar bra bemötande och hög servicegrad vid konferenser, restaurangbesök, övernattning och andra möten. De förväntar sig också att vi följer lagkrav, har relevanta försäkringar, betalar skatter och avgifter och har kollektivavtal. Vi ska också hålla vad vi lovar i vårt miljöarbete.	Nej	Kommentar: Vi genomför en deltagarenkät årligen och våra gäster uppmuntras också att fylla i enkäter om hur deras vistelse hos oss har varit. Datum: 2026-03-18

Intressent	Krav och förväntningar	Bindande krav	Efterlevnad och uppföljning
Leverantörer	Leverantörer förväntar sig att vi betalar i tid och följer goda affärsmetoder. Det bygger på en långsiktig och pålitlig affärsrelation i många fall som fungerat under många år. Det kan finnas en förväntan att vi t.ex sköter avfallshantering på ett bra sätt för att de ska vilja ha oss som kund.	Nej	Kommentar: Vi har en stabil ekonomi och god betalningsförmåga. Datum: 2026-03-18
Medarbetare	Medarbetarna förväntar sig en säker arbetsmiljö och rimliga arbetsvillkor. De vill ha möjligheter till utveckling och utbildning och det kan finnas en förväntan på oss som arbetsgivare eftersom vi är miljöcertifierade att vi "lever som vi lär".	Nej	Kommentar: Vi följer SAM och har årshjul med åtgärder som vi ska genomföra varje år. Varje medarbetare för årliga medarbetarsamtal och vi har en kompetensutvecklingsplan för samtliga. Vi genomför en medarbetarenkät en gång per år som visar att de flesta av våra medarbetare är nöjda och trivs. Datum: 2026-03-18
Styrelse/Medlemmar	Styrelsen/medlemmarna förväntar sig att vi följer arbetarrörelsens värderingar och samtidigt ser till att skolan har en hållbar ekonomi vilket är en förutsättning för långsiktig utveckling, bra likviditet och långsiktiga investeringsplaner	Nej	Kommentar: Skolan har en aktiv styrelse som följer lönsamheten noga i verksamheten. Varje år går vi igenom Miljörapporten med dem och de stödjer och engagerar sig detta. Datum: 2026-03-18
Övriga intressenter	Bank, branschorganisationer, intresseorganisationer, Media mfl förväntar sig att vi följer olika miljökrav eftersom vi är miljöcertifierade.	Nej	Kommentar: En negativ kommentar i media skulle kunna ge oss väldigt dålig publicitet och vara negativt ur marknadsföringssynpunkt. Det är viktigt att vi följer vårt regelverk om vilka som får tala med media (rektor) om någon incident skulle inträffa.
Myndigheter	Att vi följer aktuell lagstiftning på miljöområdet.	Ja	Se 2.1

3. Miljöutredning

3.1 Miljöaspekter

I tabellen nedan listas **alla** verksamhetens aktiviteter som ger direkt och indirekt miljöpåverkan i olika delar av värdekedjan. För de aktiviteter som bedöms som betydande ur miljösynpunkt anges hur mycket som används/släpps ut under ett år. Ange gärna miljöindikatorer för övriga aktiviteter också.

Alla aktiviteter rangordnas efter hur stor miljöpåverkan vi bedömer att de har, 1 är mest betydande, därefter 2, 3, 4 osv. Vid bedömning av miljöpåverkan beaktas förbrukad/utsläppt mängd och miljöfarlighet av det som förbrukats/släppts ut.

De aktiviteter som vi bedömer har betydande miljöpåverkan har vi sammanställt i listan nedanför tabellen. Dessa benämns våra betydande miljöaspekter.

Del av värdekedjan	Aktivitet som påverkar miljön	Miljöindikatorer	Rangordning
Inköp	Inköp livsmedel,	Inköpsvolym 2025:197 ton CO2 (2024: 241)	1
	Inköp datorer/möbler	Mediateknik 2025/2026: 59 ton CO2 (2024/2025: 37)	3
Vår verksamhet	Resor i tjänsten	2025: 9 ton Co2 (2024: 8)	4
	Resor till/från arbetet	2025: 16,5 ton CO2 (2024:24)	4
	Uppvärmning fjärrvärme	2025: 49,3 ton CO2 (2024: 37,6)	2
	El	2025: 574 Mwh: grön el 0 ton CO2	6
	Godstransporter		4
	Kontorsmaterial	2025: 139 712 kopierade ark papper, 0,3 ton CO2	10
	Kemikalier, har mycket gröna kemikalier inom t.ex städ, vaktmästeri använder inte så mycket		9
	Vatten	2025: 6 714 kbm motsvarande 1,3 ton CO2 (0,2 kg CO2/M3 för dricksvatten)	8
	Positiv påverkan på deltagare/besökare genom aktiviteter/utställningar		13
Produkt/tjänst i användning	Förbrukning av livsmedel och material i restaurangen		1
	Underhåll byggnader		7
Resthantering	Avfall - återvinning	Resthantering via Stena Recycling, 9,5 ton CO2 2025 61 % 2025 av avfallet som går till Stena Recycling har återvunnits motsvarande minus 4,0 ton CO2	5,11
	Återbruk		12

3.2 Miljöaspekter

Våra betydande miljöaspekter är:

1. Livsmedel 197 ton CO2 2025
2. Fjärrvärme 49 ton CO2 2025
3. Inköp av datorer, skärmar och mobiltelefoner 59 ton CO2 2025/2026
4. Resor i tjänsten 3 ton CO2 2025 och till/från arbetet 16,5 ton CO2 2025 samt godstransporter
5. Resthantering via Stena Recycling, 9,5 ton CO2 2025
6. El

4. Miljöpolicy

Alla behövs för en bättre miljö. Kunskap är det viktigaste verktyget.

Ädelfors folkhögskola och Ädelfors hotell och konferens AB ska, inom ramen för vår verksamhet, bidra till de globala målen för hållbar utveckling och Agenda 2030-dokumentet.

Den dagliga verksamheten ska genomsyras av miljömedvetenhet och en effektiv resursanvändning. Miljöfrågorna ska behandlas som en självklar och integrerad del i hela koncernens verksamhet. Miljöarbetet ska dokumenteras och regelbundet utvärderas och förbättras.

För att bidra till en hållbar utveckling bör vi tänka på
att sprida och fördjupa kunskap om miljö- och klimatfrågor till deltagare, personal och gäster
att vi minskar vår förbrukning av inte förnybara resurser och miljöskadliga produkter
att vi använder de resurser vi har effektivt
att vi skyddar och bevarar den biologiska mångfalden
att vi uppfyller lagkraven angående miljö och klimat
att vi minskar vårt koldioxidutsläpp

Miljöpolicyen är antagen och godkänd av ledningen, datum: 2026-04-01

5. Miljöplan för år: 2026/2027

Mål 1	Klimatneutrala till år 2045 vad gäller fjärrvärme, el och resor i tjänsten		
Åtgärd/Aktivitet	Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Fortsätta byta ut och minska antalet inne-/utearmaturer mot energisnålare, 4-årsplan från 2023	Ledningsgrupp, Torbjörn	Start VT 2023 – klart VT 2027	Tid och mycket pengar, budget 120 tkr per år
Byte av Kullenhusens fönster till 3-glas, 2 hus under 2024 och sedan 1 hus per år (totalt 7 hus).	Ledningsgrupp, Torbjörn	Start VT 2024 Klart VT 2029	Tid och mycket pengar, budget 110 tkr per år
Fortsätta att påverka Njudungs Energi så de minskar användandet av eldningsolja och utvecklar teknik för mindre koldioxidutsläpp. – fortlöpande mål	Ledningsgrupp	Fortlöpande	Tid, inga pengar
Följa hur resor i tjänsten utvecklas och underlätta för våra anställda att välja miljövänliga alternativ när så är möjligt samt se till att alltid ha den senaste tekniken vad gäller t.ex elbilsladdning – fortlöpande mål	Ledningsgrupp, samtliga anställda	Fortlöpande	Tid, mycket pengar
Införa digital övervakning av ventilation/värme för att ha rätt ventilation och värme vid rätt tidpunkt	Ledningsgrupp, Torbjörn	Klart VT 2027	Tid, mycket pengar, mycket engagemang. Budget 100 tkr.
Leta upp energitjuvar och införa åtgärder för att minska detta	Ledningsgrupp, Torbjörn, samtliga anställda	Fortlöpande	Tid och engagemang, inga pengar
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	Vid miljövärnsmöten under våren hör vi oss för hur långt det har fortskridit i de olika processerna samt innan revision. Vi följer också hur el-/fjärrvärmeförbrukningen, resor i tjänsten förändras genom uppföljning av statistiken.		

Mål 2	Öka miljömedvetenheten hos personal, deltagare mfl.		
Åtgärd/Aktivitet	Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Utbilda all ny tillsvidareanställd personal efter provanställning hos Miljöstrategen – ett fortlöpande mål	Cecilia	Fortlöpande	Utbildningstid och utbildningskostnad 950 kr per person 2025
Uppdatera hemsidorna årligen	Cecilia/Peter	Senast 2027-01-01	Lite tid, lite engagemang
Miljöfrågan på alla dagordningar	Ledningsgrupp, samtliga kursledare mfl	Fortlöpande	Lite tid, lite engagemang
Engagera deltagarna i fysisk utveckling av utomhusmiljön kring skolan t.ex vid plantering av nya	Åsa, Cecilia, assistenterna som	Senast 2027-06-30	Mkt engagemang, mkt tid

rabatter som en friskvårdsaktivitet under höst eller vår på exempelvis torsdagseftermiddagar	jobbar med friskvårdsaktiviteter		
Gemensamhetsdag, föreläsning, utställning, loppis och/eller föreläsning med miljötema	Cilla, lärarna Allmän kurs	Senast 2027-05-31	Mkt tid, lite pengar, mkt engagemang
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	Kontroll i september 2027 att vi genomfört aktiviteter.		

Mål 3	Restaurangens Miljöpåverkan		
Åtgärd/Aktivitet	Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Minska matsvinn och återanvänd mer mat	Linette/Micke J	Fortlöpande	Lite pengar, mkt engagemang och tid
Öka andelen vegetariskt samt servera enbart vegetarisk mat vid några tillfällen	Linette	Fortlöpande	Lite pengar, mkt engagemang,
Öka andelen ekologiska och KRAV-märkta varor	Linette	Fortlöpande	Lite engagemang, mycket pengar, lite tid
Minska koldioxidutsläpp från livsmedelsinköp genom att samordna transporter	Linette	Fortlöpande	Mycket engagemang, lite tid
Se över rutin för livsmedelsinköp och se om vi kan t.ex enbart köpa svensk kyckling eller enbart svenskt griskött	Linette	Senast 2027-06-30	Gaska mycket pengar och mycket engagemang
Uppföljning av målet sker på följande sätt:	Beräkna andelen CO2-utsläpp i augusti 2027 på livsmedel. Följ miljöindikatorn vad gäller andelen eko, MSC och kravmärkta artiklar i augusti 2027 Matsvinnet – vad vi har gjort bättre bockas av aug 2027 Vegetarisk utveckling - vad vi har gjort bättre bockas av aug 2027 Beräkna och följa upp koldioxidutsläpp på inköpta livsmedel augusti 2027		

Mål 4		Förbättra förutsättningar för biologisk mångfald		
Åtgärd/Aktivitet		Ansvarig	Tidpunkt	Resurser
Ersätt gräs mot växter som pollinatörer gillar på fler platser, t.ex vid konferensskylten eller mer borta vid rökrutan		Cecilia, Åsa Torbjörn	Senast 2027-06-30	Mkt engagemang, mycket tid, lite pengar
Följ upp att lövträd tar sig i tallbacken och plantera in ytterligare arter för att öka biologisk mångfald		Cecilia	Fortlöpande	Mycket tid, mycket engagemang, lite pengar
Plantera mer träd inom skolans område istället för de träd som håller på att dö		Cecilia, Åsa, Torbjörn	Fortlöpande	Mycket tid, mycket engagemang och en del pengar (10 tkr höst 2025 för 10 träd)
Planera kullen utanför entrén för ökad biologisk mångfald		Cecilia, Åsa, Torbjörn	Senast 2027-06-30	Mycket tid, mycket engagemang och lite pengar
Utreda om regnvatten kan ledas om till gräsmattor eller någon plantering istället får att gå ned i dagvattenbrunnarna		Åsa, Torbjörn	Senast 2027-06-30	Tid, pengar oh engagemang
Uppföljning av målet sker på följande sätt:		Avstämning av åtgärder görs augusti 2027		

6. Verksamhetsstyrning

Vårt systematiska miljöarbete ska genomsyra alla delar av vår verksamhetsstyrning, exempelvis styrning av arbetsprocesser och ekonomisk planering.

Vi har utvärderat behovet av skriftliga rutiner för att hantera viktiga miljöfrågor samt säkerställa att vi uppfyller krav och förväntningar från lagstiftning, kunder och andra intressenter. Vi har beslutat att det är relevant med skriftliga rutiner/instruktioner på flera områden i vårt systematiska miljöarbete.

6.1 Inköp

Vi utvärderar miljöarbetet hos ett urval av våra leverantörer. Vilka som väljs ut för utvärdering bestäms utifrån hur stora leverantörer de är för oss samt vilken påverkan de har på betydande miljörisker för vår verksamhet.

Betydande miljörisker har identifierats i vår värdering av miljöfrågor.

Praktiska rutiner för leverantörsuppföljning

Vi ställer följande miljökrav på våra leverantörer:

För att säkerställa att vår verksamhet upprätthåller höga miljöstandarder, är det avgörande att våra viktigaste leverantörer också bedriver ett aktivt och framåtblickande miljöarbete. Vi har därför etablerat följande krav och rutiner för att välja och utvärdera våra leverantörer:

Kriterier för Leverantörer

ISO 14001-certifiering: Vi strävar efter att samarbeta med leverantörer som är certifierade enligt ISO 14001, vilket är en internationellt erkänd standard för miljöledningssystem. Detta säkerställer att leverantören har etablerade processer för att hantera och minska sin miljöpåverkan kontinuerligt.

Miljöcertifieringar och Hållbarhetsarbete: Utöver ISO 14001, värdesätter vi leverantörer som har andra relevanta miljöcertifieringar eller som demonstrerar ett aktivt engagemang för hållbarhet. Detta kan inkludera specifika program för energibesparing, avfallshantering, minskning av vattenförbrukning, och koldioxidutsläpp.

Aktivt Hållbarhetsarbete: Vi prioriterar leverantörer som inte bara har formella certifieringar, utan också aktivt arbetar med hållbarhetsfrågor. Detta innebär att de implementerar konkreta åtgärder och initiativ för att förbättra sin miljöprestanda och minska sitt ekologiska fotavtryck.

Uppföljning och Kontroll

För att säkerställa att våra leverantörer uppfyller dessa krav och kontinuerligt arbetar med miljöförbättringar, genomför vi regelbundna kontroller minst vartannat år. Vår process för uppföljning innefattar flera steg:

Informationsinsamling: Vi börjar med att samla in information om våra största leverantörers miljöarbete. Detta sker främst genom att granska deras officiella hemsidor där de ofta publicerar hållbarhetsrapporter, certifikat och miljöpolicyer.

Direktkontakt för Förtydligande: Om den nödvändiga informationen inte är tillgänglig online, eller om det krävs ytterligare detaljer, kontaktar vi leverantörerna direkt. Vi skickar då specifika förfrågningar via e-post eller telefon och ber om detaljerade upplysningar om deras miljöinitiativ och hållbarhetsstrategier.

Utvärdering och Analys: Den insamlade informationen analyseras för att bedöma om leverantörerna uppfyller våra miljökrav. Vi tittar på både deras nuvarande prestationer och deras planer för framtida förbättringar.

Vi följer upp efterlevnad av dessa miljökrav på utvalda leverantörer.

Resultat av leverantörsuppföljning

Leverantör	Leverantörens miljöarbete	Risk (låg- medel - hög)	Datum för kontroll	Klarar våra krav
Martin & Servera	Mycket gediget hållbarhetsarbete. Målet är att vara branschens mest hållbara partner.	Låg	2024-05-15	Ja
Tolls Frukt o Grönt	Levererar närproducerad frukt och grönsaker, ofta ekologisk	Låg	2023-05-15	Ja
Torebrings Grossist	Miljö- och kvalitetscertifieringsarbete enl FR2000.	Låg	2024-03-19	Ja
Kontorsspecial	ISO 9001, ISO 14001	Låg	2023-05-15	Ja
Dustin	Gediget hållbarhetsarbete, klimatneutrala 2030	Medel	2023-05-15	Ja
Slöjd-Detaljer	ISO 14001:2015 Hållbarhetsarbete och miljöpolicy finns	Medel	2023-05-15	Ja
Ahlsell	ISO 9001:2015, ISO 14001:2015 Gediget hållbarhetsarbete	Medel	2023-05-15	Ja
Adlibris	Klimatkompenserar för sina utsläpp, mål att halvera klimatpåverkan till 2030. Vunnit pris Airfluencer 2021	Låg	2024-05-15	Ja
Electrolux	Gediget hållbarhetsarbete (reservdelar=bra), mål net zero 2025.	Medel	2023-05-15	Ja
Telia	Gediget hållbarhetsarbete, mål zero waste print 2030	Medel	2023-05-15	Ja
Biltema	Hållbarhetsarbete, mål som noll pwc, noll palmolja, mer hållbar textilier mm till 2030	Medel	2023-05-15	Ja
Elajo El & Energiteknik	ISO 9001:2015 ISO 14001:2015. Gediget hållbarhetsarbete	Medel	2023-05-15	Ja
Happy Homes	Hållbarhetsarbete, strävar efter att bara ta in varor från certifierade leverantörer t.ex ISO 14001.	Medel	2023-05-15	Ja
Jysk	Hållbarhetsarbete. Jobbar för FSC certifiering till 2024. Textilier Standard 100-märkta. Koldioxidneutrala till 2050	Medel	2023-05-15	Ja
Textilia	Svanen 4.0 Tvätteriförbundets T-märkning ISO 14001, årlig hållbarhetsrapport	Medel	2026-03-18	Ja
Stena Recycling	Årlig hållbarhetsrapport (hög risk pga branschen)	Hög	2026-03-18	Ja
OTM Energi och bygg	Certifierade enligt ISO 14001:2015 – Ledningssystem för miljö	Medel	2026-03-18	Ja

Praktiska rutiner för miljökrav på produkter/tjänster

Vi ställer följande miljökrav på produkter och tjänster:

Här följer en mer detaljerad beskrivning av våra åtgärder och principer inom olika avdelningar:

- **Kontorsmateriel:** Vid inköp av kontorsmateriel söker vår administrativa avdelning alltid efter miljövänliga alternativ. När vi identifierar sådana produkter, köper vi in och testar dem. Om produkterna visar sig vara tillfredsställande, integrerar vi dem som standardalternativ i vår verksamhet. Delvis försvåras detta arbete av att det är svårt att få fram riktigt miljövänliga alternativ för leverantörerna, särskilt vad gäller pennor.
- **Rengöringsmedel:** Städavdelningen ansvarar för centrala inköp av rengöringsmedel. Genom att samordna dessa inköp kan vi säkerställa att vi använder produkter som är miljövänliga, samtidigt som vi minimerar transporterna

och därigenom även våra koldioxidutsläpp. Vi strävar efter att använda mindre mängd kemikalier och prioriterar alltid miljömärkta alternativ.

- Restaurangverksamhet: Vår restaurang serverar aldrig fisk som är listad som hotad art och använder inga livsmedel framställda med genetisk modifiering (GMO). Vi arbetar aktivt med att samordna leveranser för att minska transportutsläppen och prioriterar inköp av närproducerad frukt och grönt, ekologiska bananer samt svenskt kött (när detta finns tillgängligt och om priserna inte är orimliga).
- Fordon: Vid nyinköp av fordon till verksamheten väljer vi alltid modeller med bättre miljöprestanda än de vi ersätter. När vi hyr bilar, följer vi vår resepolicy som kräver att vi efterfrågar de mest miljövänliga alternativen som finns tillgängliga.
- Möbler: Vid inköp av nya möbler undersöker vi först möjligheterna på begagnatmarknaden. Om vi inte hittar lämpliga begagnade alternativ, vänder vi oss till företag som kan uppvisa ett dokumenterat miljöarbete. På så sätt säkerställer vi att våra möbelinköp stödjer en cirkulär ekonomi och bidrar till minskad miljöpåverkan. Vi återanvänder också alla möbler så länge som möjligt inom vår verksamhet. Möbler som först köps in till hotellet används senare på internatet tills det är dags att skrota dem.
- Ombyggnationer och måleriarbeten: När vi genomför ombyggnationer eller måleriarbeten i samarbete med externa parter, ställer vi krav på att miljöaspekter ska inkluderas i offerterna. Vi försäkrar oss om att de företag vi anlitar har ett dokumenterat miljöarbete. Vi återanvänder också material så långt det är möjligt internt inom koncernen och ofta används material till olika skolprojekt inom t.ex Allmän kurs.
- Mobiltelefoner/datorer: När vi byter till en ny modell av mobiltelefoner återanvänds de gamla i verksamheten antingen genom att vi byter ut ännu äldre modeller som finns t.ex bland assistenterna eller har de kvar som reserv eller så säljs de ut till personalen. Stationära datorer uppdateras så långt möjligt med nya delar för att kunna hålla dessa kvar i verksamheten så länge som möjligt, ofta har vi kvar stationära datorer upp till 10 år. Bärbara datorer byts inte ut oftare än nödvändigt när dessa går sönder, behöver någon en bättre prestanda köps en ny in och den gamla återanvänds till något annat område inom koncernen. Under året 2025/2026 har vi köpt in en hel del del mobiler och datorer begagnade från Reuseit och det kommer vi fortsätta med.

6.2 Intern och Extern kommunikation

Intern kommunikation

I vår verksamhet sker intern kommunikation till medarbetare på följande sätt:

- Miljöhandbok och annan miljöinformation finns på vårt intranät. Nya medarbetare får information om miljöarbetet som en del av introduktionen.
- Miljövärdet har representanter i alla delar av koncernen, även ledningsgruppen, som kan sprida information.
- Miljösamordnaren informerar all personal på måndagsmöte efter revisionen om målen för nya året samt utfall av föregående års mål.
- På våra toaletter har vi skyltar som informerar om att vi enbart städar med miljövänliga medel.
- I biblioteket skyltas det med böcker om miljön och gröna.
- Miljöfrågan finns på allas dagordningar.
- Vi ser till att alla nyanställda går grundläggande miljöutbildning hos Miljöstrategen.

Extern kommunikation

I vår verksamhet sker extern kommunikation på följande sätt:

- Vi visar vårt miljö- och klimatengagemang vid möten på hög och låg nivå, konferenser, mässor, demonstrationer, deltagararbeten som sprids, leverantörskontakter, våra upphandlingar av kost och logi för kick-off, långa laget, skolresor och på sociala medier.
- På våra gästtoaletter finns en skylt som talar om att de är städade med miljövänliga medel.
- I biblioteket skyltas det med böcker om miljön och gröna tidningar.
- Vårt miljödiplom, miljöpolicy, delar av vårt miljöarbete och vår miljöberättelse samt våra mål hittar man på våra hemsidor.
- Vi har miljöloggan på hemsidans fot som är länkat till miljösidan.
- Många av oss har miljöloggan som mejlsignatur.
- Miljödiplomet sitter uppsatt vid entrén.
- Vid upphandling av våra tjänster efterfrågas ibland bevis för vårt miljöarbete och då kommer diplomet väl till pass.

Vi gör vår miljöpolicy och vår miljöredovisning tillgänglig för intressenter på följande sätt:

Via vår hemsida hittar man information om vårt miljöarbete, här kan man ladda ned senaste miljöhandboken, senaste miljödiplom samt vilka åtgärder vi gjort sedan vårt miljöarbete startade.

Vi besvarar intressenters synpunkter och förbättringsförslag genom att:
Svar ges i normalfallet på samma sätt som frågan kom in, dvs om det kom in en fråga via mail så svarar vi via mejl.

6.3 Avfall

Vi har följande rutiner för att hantera det avfall som uppkommer i vår verksamhet:

Farligt avfall

Farligt avfall hanteras på följande sätt i vår verksamhet:

- ☐ Transportör med tillstånd hämtar hos oss:
x Vi lämnar själva på sortergård och har gjort en anmälan om detta till Länsstyrelsen, tillståndet gäller till 3 februari 2031
☐ Vi lämnar det i miljöstation som vår hyresvärd tillhandahåller

Vi för journal över vårt farliga avfall på följande sätt: i ett block och på nätet

Rapportering av transport av farligt avfall till Naturvårdsverket görs

x Av oss själva

- ☐ Det återvinningsföretag som vi anlitar för transport och insamling av avfall
☐ Annat:

Vi sorterar avfall i följande fraktioner i vår verksamhet:

Typ av avfall	Plats för sorteringskärl	Entreprenör som hämtar alt. var vi lämnar vårt avfall
Brännbart	Container	Stena Recycling AB
Wellpapp	Container	Stena Recycling AB
Metall	Container	Stena Recycling AB
Deponi	Container	Stena Recycling AB
Hushållssopor	Molok utanför köket	Kretslopp Sydost
Kontorspapper	3 blå behållare	Stena Recycling AB
Lysrör	Vaktmästeriet, verkstan	Själva till sortergård Flishult
Glödlampor, batterier, färgrester,	Vaktmästeriet, källaren	Själva till sortergård Flishult,
Elektronik, sladdar och kablar	Vaktmästeriet, verkstan	Själva till sortergård Flishult
Glas, vit och färgad	Vid molok utanför köket	Stena Recycling AB
Hushållsavfall från internatet	Utanför internatet både Brunshuset och Kullen samt Rudingatan	Kretslopp Sydost

6.4 Kemikalier

Vi förtecknar de kemikalier vi har i verksamheten och har säkerhetsdatablad tillgängliga för produkter som är märkningspliktiga enligt CLP-förordningen i anslutning till kemikalierna. Kemiska produkter förvaras och hanteras säkert. Vi arbetar aktivt med att byta ut produkter till mer miljöanpassade alternativ. Faroangivelse i förteckningen är hämtad från säkerhetsdatablad för produkterna.

Kemikalielistan finns i sin helhet tillgänglig för all personal på vårt intranät och från hösten 2025 har vi inrättat en ny rutin för uppdatering av denna. Vi har fyra olika områden, kök, städ, konstmaterial och vaktmästeri och fyra olika personer som är ansvariga för att respektive lista som ligger på Google drive uppdateras så snart en ny kemikalie inhandlas.

SE BILAGA 4 Kemikalielista

6.5 Nödlägesberedskap

I tabellen nedan har vi dokumenterat relevanta miljörisker i verksamheten, hur vi ska agera för att förhindra dem och vad vi gör om de ändå inträffar. I de fall en längre instruktion behövs har vi gett en hänvisning. Vi genomför även övningar där det är praktiskt möjligt.

Miljörisk	Förhindras genom	Vid olycka görs följande	Senaste övning
Brand	Systematiskt brandskyddsarbete (brandsläckare, utrymningsvägar, övningar med alla)	Rädda, larma, släcka Samlas vid uppställningsplats. Receptionspersonal har i uppdrag att samla alla och säkerställa genom att fråga ansvarig personal för respektive grupp att alla är ute. Se separat instruktion för receptionspersonal.	Brandövning med alla deltagare och personal 2025-10-02 samt 2026-09-02 Vi har en brandskyddsinstruktion som delas ut till alla deltagare samt finns på vårt intranät för våra anställda. Nyanställda får särskild information av både servicechefen och av fastighetschefen som visar hur larmet mm fungerar. Han träffar också våra deltagare vid två tillfällen direkt vid kursstart för att informera hur det fungerar. Vi har också en krispärm där vi har instruktioner om hur vi ska agera vid en kris och vilka som ingår i krisgruppen.
Kemikalieutsläpp	Förvara och hantera farliga kemikalier med respekt. Säkerhetsdatabladet hålls uppdaterade. Ha kunskap om vilka kemikalier som är mer farliga och hur de är farliga. Vi har	Länkar till datasäkerhetsbladen finns på vår hemsida "Kemikalielista" så vi alltid har tillgång till det senaste. Vid oljespill har vi ett "salt" som vi strör på,	

	uppsamlingstråg och blandar inte kemikalier.	samlar ihop, paketerar och åker in med.	
--	--	---	--

6.6 Avvikelser och förbättringsförslag

Avvikelser och förbättringsförslag som uppkommer i verksamheten samt synpunkter från medarbetare och andra intressenter tas omhand och åtgärdas. Effekt av vidtagna åtgärder följs upp i samband med ledningens genomgång årligen.

Avvikelser, förbättringsförslag och synpunkter tas omhand och dokumenteras på följande sätt:

- Avvikelser som uppkommer i verksamheten och som innebär att verksamheten inte i praktiken följer krav från lagstiftning, vår miljöpolicy eller andra rutiner i denna handbok ska anmälas genom att personal/deltagare fyller i och lämnar in en blankett som finns i Google Classroom under Arbetsmiljöhandboken, "Blankett för rapportering av Olycka/Tillbud/avvikelser /riskobservation/Ohälsa" till servicechefen. Särskild beskrivning av vad Miljöavvikelser innebär finns beskrivet i "Rutin arbetsskada, tillbud, riskobservation och avvikelser". Därefter skall avvikelsen utredas och förslag till lösningar ska skyndsamt tas fram och redovisas till miljösamordnare, ledningsgrupp och styrelse.
- Förbättringsförslag tas fram årligen genom att vi skickar ut en enkät angående pendlingsresor där möjlighet till förbättringsförslag i allmänhet kan lämnas. Frågan tas också upp i samband med vår kick-off.

Dokumentation av hur arbetslagens avvikelser från målen görs genom den internrevision som förekommer en gång per år med arbetslagen och miljösamordnaren. Där tas även gjorda förbättringar och förbättringsförslag upp. Det som rör något utanför arbetslaget tas oftast upp på Miljövärnet och därefter om det behövs i ledningsgruppen.

6.7 Visselblåsarfunktion

Medarbetare har möjlighet att förmedla eventuella oegentligheter, lagbrott eller andra missförhållanden som det finns ett allmänt intresse av att de kommer fram via vår visselblåsarfunktion som fungerar på följande sätt:

Anmälan görs till e-postadress visselblas@adelfors.nu. Vår rektor, Ole Busse är mottagare av mejlen, om anmälan rör eller involverar Ole Busse finns det en säkerhetsventil där man istället kontaktar styrelsens ordförande. Alla medarbetare har informerats om att de kan rapportera eventuella oegentligheter utan rädsla för repressalier och det finns också information om visselblåsarfunktionen på vårt intranät.

Mindre personliga konflikter, allmänna synpunkter på verksamheten eller mindre allvarliga brister i arbetsmiljön eller säkerheten på skolan ska anmälas via vår ordinarie avvikelserapportering, till närmsta chef eller skyddsombud.

Vi behöver inte ha någon visselblåsarfunktion på plats för externa intressenter.

7. Utbildning och kompetens

Våra medarbetare får miljöutbildning inom ett år från anställning och därefter ges regelbunden fortbildning i syfte att kunna bidra till vårt förbättringsarbete. Alla våra medarbetare ska ha kompetens för att kunna utföra sina arbetsuppgifter på ett hållbart sätt. Vi identifierar årligen utbildningsbehov för våra medarbetare och sammanställer detta i kompetensplanen.

Medarbetare, namn	Anställd från år	Kompetensbehov	Genomförd utbildning Grundläggande Miljöutbildning (datum)	Genomförd övrig utbildning (typ o datum)	Planerad utbildning (typ och datum)
Ole Busse	90		16-02-24	Agenda 2030 191003	
Magnus Björkman	91		16-02-24	Agenda 2030 191003	
Cecilia Hultqvist	91		16-02-24	Agenda 2030 191003	
Åsa Svensson	92		16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Lena Nilsson	02		16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Peter Wård	03		16-02-24	Agenda 2030 200313	
Rickard Gass	02		16-02-24	Miljö 21/22 -1	
Linette Ahlstrand	05		16-02-24		
Helena Gustafsson	07		16-02-24	Miljö 21/22 -1	
Maria Bengtsson	08		16-02-24		
Annika Adolfsson	08		16-02-24	Agenda 2030 191003	
Petra Digerås	12		16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Jonas Färnemyhr	13		16-02-24	Agenda 2030 200313 Miljö 21/22 -1	
Torbjörn Jonsson	15		16-02-24	Agenda 2030 191003	
Jesper Flarup	15		16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Michael Janssen	15		16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Tomas Laitinen	15		16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Jonas Nord	15		16-02-24	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Britt-Marie Strandberg	10		16-02-24		
Peter Söderholm	16		2018-04-11		
Niklas Elling	16		2018-04-11	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Jessica Lycker	17		2018-04-11	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	

Medarbetare, namn	Anställd från år	Kompetensbehov	Genomförd utbildning Grundläggande Miljöutbildning (datum)	Genomförd övrig utbildning (typ o datum)	Planerad utbildning (typ och datum)
Jennie Johansson	16		2017-09-15	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Lena Hägneryd	17		2017-09-15	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Sara Vinterdag	17		2018-04-11	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Rita Habib Daoud	17		2018-04-11	Miljö 21/22 -1	
Mikael Ewaldsson	17		2018-04-11	Euro Paddle Pass 2017-05-16 Miljö 21/22 -1	
Cecilia Alfheim	18		2018-04-11	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1 Miljöledarutbildning 230524	
Mikael Johansson	18		2019-05-14		
Maria Karlström	18		2019-05-14	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Anders Cederberg	18		2019-05-14	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Piia Vungi	18		2019-05-14	Agenda 2030 191003 Miljö 21/22 -1	
Stefan Jennerstrand	19		2022-09-19	Miljö 21/22 -1	
Jörgen Haraldsson	20		2022-09-19		
Emelina Landström	19		2022-09-19		
Linda Carlsén	22		2022-09-19		
Rebecca Ström	22		2022-09-19		
Adina Franzén	22		2022-09-19		
Weronika Larsson	22		2022-09-19		
Theres Elmtun	22		2023-04-18		
Camilla Collén	22		2023-10-15		
Tomas Ahlgren	22		2022-09-19		
Christoffer Frick	23		2023-11-27		
Ida Karlsson	23		2024-01-23		
Cecilia Mårtensson	24		2025-03-12		
Pernilla Thorn	24		2025-12-02		
Hailey van Erp	24		2025-09-09		
Camilla Kareliusson	24		2025-12-02		
Lovisa Söderberg	24		2025-12-02		
Victor Petersson	24		2025-12-02		
John Samuelsson	25		2026-05-27		
Elenor Håkansson	25		2026-05-27		
Isak Johansson	25	Inplanerat: Grundutbildning	2026-09-29		
Frida Herbertsson	26		2026-09-03		

Medarbetare, namn	Anställd från år	Kompetensbehov	Genomförd utbildning Grundläggande Miljöutbildning (datum)	Genomförd övrig utbildning (typ o datum)	Planerad utbildning (typ och datum)
Veronica Malmberg	26		2026-09-03		
Susanne Karlbom	25	Inplanerat: Grundutbildning	2026-09-29		
Evelina Storm	26		2026-09-03		

Bilaga 1: Ledningens genomgång

Verksamhetens ledning går varje år igenom effekter av det systematiska miljöarbetet genom att utvärdera nedanstående punkter. Vid ledningens genomgång fattas även beslut om relevanta förändringar och åtgärder för ständig förbättring. Dokumentation görs efter respektive punkt.

Datum för ledningens genomgång: 2026-09-16

Deltagare på ledningens genomgång: Ole Busse, Mikael Johansson, Maria Bengtsson, Cecilia Mårtensson och Cecilia Alfheim

Se separat protokoll.

Bilaga 2: Miljöredovisning

Miljöredovisning för år: 2025/2026

Vi gör varje år en egen uppföljning av vårt miljöarbete i form av en miljöredovisning som är tillgänglig för våra intressenter genom att [den publiceras på våra två hemsidor](#).

Kortfattad beskrivning av vår verksamhet och förändringar under senaste året
Vi är en folkhögskola som utbildar vuxna. Deltagarna kan bo på vårt internat och via vårt dotterbolag genomför vi också konferenser, hotellövernattningar och har en egen restaurang där vi serverar frukost, lunch och middagar.

Följande delar av vår verksamhet omfattas av vårt systematiska miljöarbete:
All vår verksamhet i Holsbybrunn omfattas, filialer på annan ort är inte med.

Viktiga miljöfrågor

Vi har identifierat följande miljöaspekter som de mest betydande i vår verksamhet:

- Livsmedel
- Fjärrvärme
- Pendlingsresor
- Inköp av datorer/möbler
- Påverkan i om utbildningar, besökare och externa kontakter

Mål och förbättringsarbete

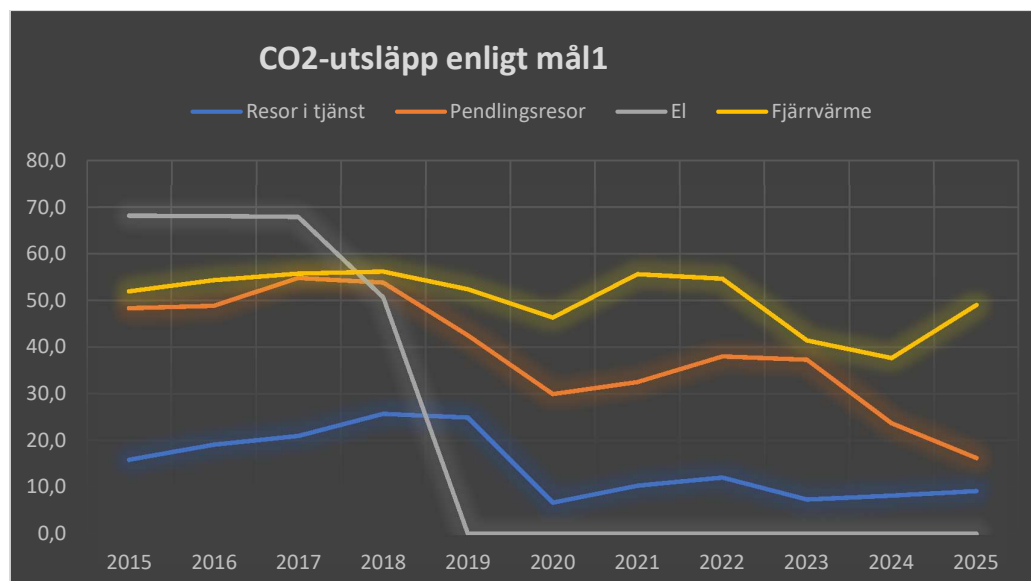
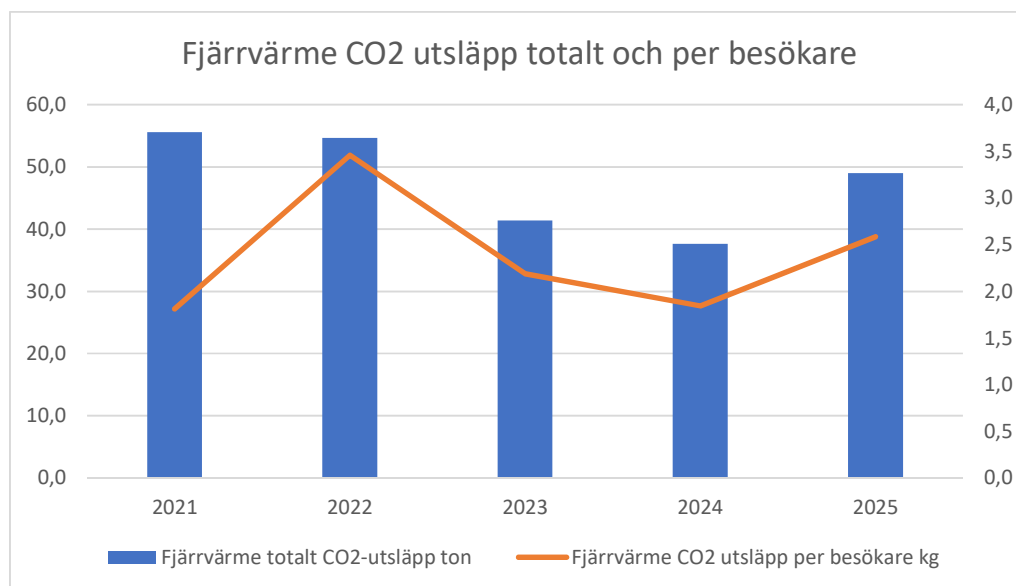
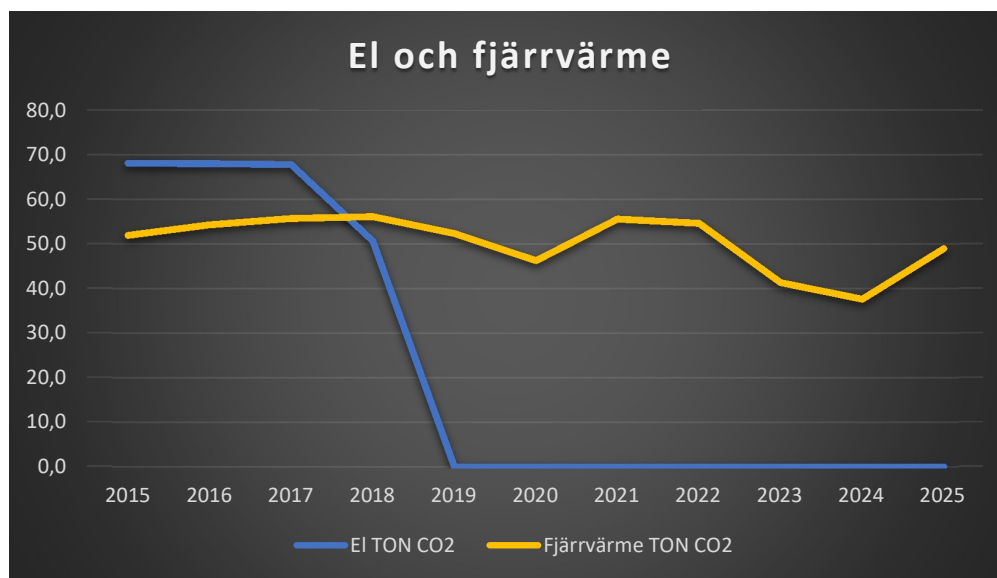
Uppföljning mål och aktiviteter

Vi har under det senaste året arbetat med våra miljömål och har följande resultat:

Mål 1 Klimatneutrala till år 2045 vad gäller el, fjärrvärme och resor i tjänsten

Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning;

- a. Vi har fortsatt byta ut och minska antalet inne/utearmaturer enligt uppgjord 4-årsplan mot mer energisnåla
- b. Vi har bytt ut 2-glas fönster till 3-glas fönster i ett av våra internathus (Kullenhus) enligt uppgjord 6-årsplan.
- c. Vi har förbättrat isoleringen i taket till vår stora aula och bytt ut 2-glas fönster till 3-glas fönster i den lokalen under våren 2026.

Mål 2 Öka miljömedvetenheten hos personal, deltagare mfl

Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning;

- a. Vi har utbildat 7 nyanställda i grundläggande miljöutbildning under 2025/2026
- b. Vi har uppdaterat våra hemsidor med nytt diplom och miljöhandboken för 2025
- c. Vi har genomfört en "varsågod"-loppis.
- d. Vi har haft en föreläsning om cirkulär ekonomi för deltagarna i samband med vår loppis som framförallt berörde problemet med klädkonsumtion.
- e. Deltagarna byggde fladdermössholkar som en helgaktivitet hösten 2025 och sedan också bihotell under våren 2026. Dessa sattes sedan upp runt vårt område i maj 2026.
- f. Deltagarna har som helgaktivitet åkt på second-handrunda ihop med våra assistenter.
- g. Skolan visade en teaterföreställning från Spira om Farbror Erik på Erikshjälpen i april 2026.
- h. Assistenterna har byggt en kompost utanför Hierttas hörna av gamla pallar våren 2026.
- i. Allmän kurs har under läsåret läst om vattnets kretslopp, vattenbristen i världen och hur vi ska spara vatten samt om avsaltningsanläggningarnas betydelse för t.ex jordbruket. De har också arbetat med Östersjöns död och hur arbetet ska försöka återskapa liv och rädda bland annat torsken.

Mål 3 Minska pappersförbrukningen

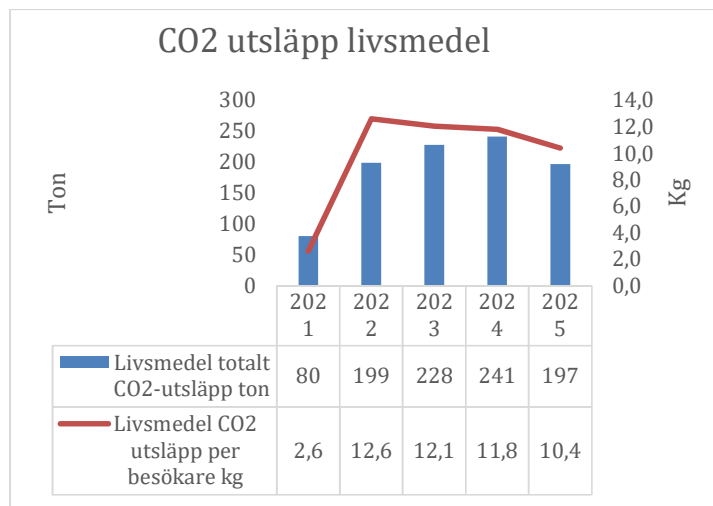
Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning;

- a. Vi har fortsatt att minska antal kopierade papper och blivit mer digitala, detta är sista året vi har med detta som ett mål eftersom vi har varit framgångsrika på detta område.

Mål 4 Restaurangens miljöpåverkan

Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning:

- a. Vi har minskat matsvinnet och återanvänder ännu mer mat, vi genomförde en miljövecka i februari där vi informerade alla besökare om matsvinn och mätte också hur mycket matsvinn det blev varje dag.
- b. Vi har ökat andelen vegetarisk mat genom att under miljöveckan servera den vegetariska maten först på vårt buffébord och det stod också först på veckans matsedel. Vi serverade vegansk kaka som fredagskaka. Vi har också serverat helt vegetarisk mat till lunch en dag i oktober.
- c. Köket har ändrat utseende på menyn och har ändrat texten till "vårt gröna alternativ" istället för vegetariskt för att få besökarna att våga prova.
- d. Den vegetariska maten ställs maj 2026 först på buffébordet och inte längre bland specialrätterna så att alla ska våga testa.
- e. Öka andelen ekologiska och krav-märkta, här har vi mer att jobba på, priserna hjälper inte till, men ändå ökat något från 2024.
- f. Minska användandet av palmolja – vi har fortsatt baka eget bröd och kakor.
- g. Vi har inte köpt in någon varmkompost och kommer inte heller göra det i dagsläget, det var svårt att genomföra praktiskt eftersom det måste skötas också.

Mål 5 Förbättra förutsättningar för biologisk mångfald

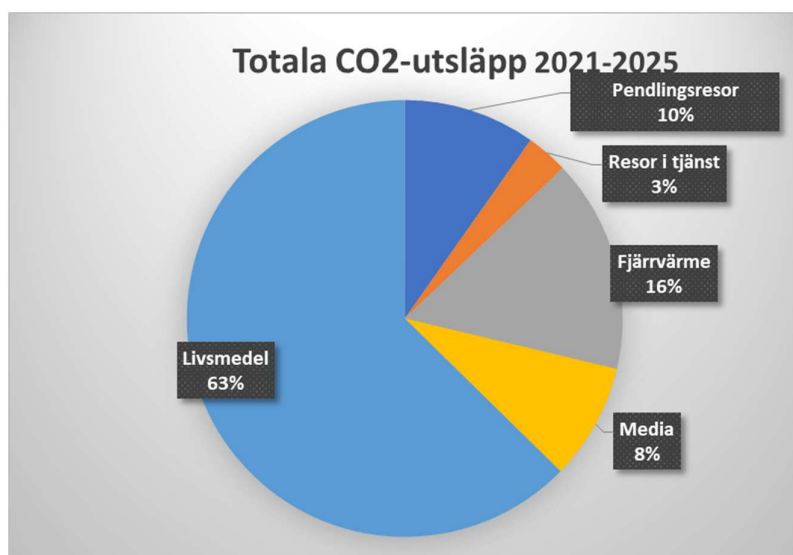
Vi har genomfört planerade åtgärder i följande omfattning:

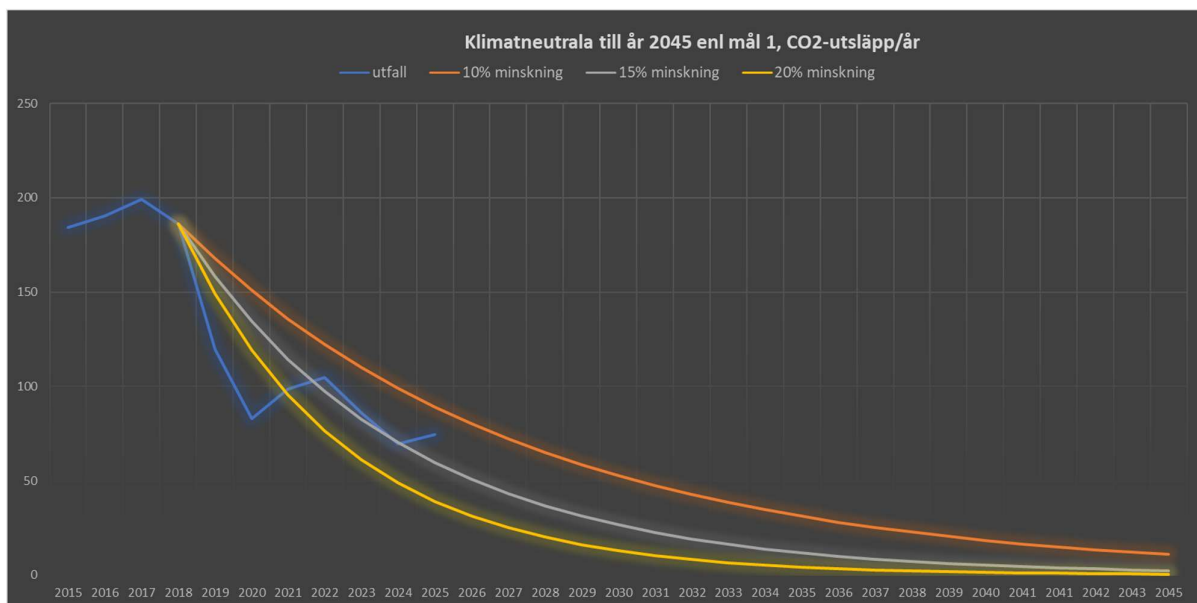
- Vi har inte utrett var gräset kan växa för att locka pollinatörer utan istället har vi
- Ersatt gräs mot växter som pollinatörer gillar genom att lägga till ytterligare rabatter där vi planterat sådana växter.
- Och vi har gjort en installation av en honungsros ihop med armeringsjärn som förhoppningsvis ska bli enorm och locka många pollinatörer på sikt.
- Vi har byggt en kompost för trädgårdsavfall som en aktivitet för deltagarna utanför Hierttas hörna.
- Vi har inte fortsatt med att plantera ängsblommor i vår backe eftersom det är svårt att engagera medarbetare och deltagare tillräckligt. Är både svårtillgängligt och tungt. Däremot frodas de ängsblommor som vi sådde tidigare och förhoppningsvis ska fröerna fortsätta spridas.
- Vi har inventerat träden i vår tallbacke, det kommer mängder av framförallt björk, ek och rönn. Däremot har inte hästkastanjerna tagit sig.
- Vi har planterat mer träd inom skolans område, 10 totalt, tre björkar, tre silverpärön samt fyra fruktträd.
- Vi har påbörjat planering av den avverkade kullen utanför entrén, tre bänkar är inköpta i april 2026 och vi har också ordna en gång upp på kullen. Vi har planterat två rosor och lite andra växter som pollinatörer gillar uppe på kullen.

Indikatorer för miljöarbetet

Indikator	År 2022	År 2023	År 2024	År 2025
Förbrukning av kontorspapper, ark per anställd (läsår), själva produktionen har noll CO2-utsläpp Källa kontorsspecial	3517 ark/anställd	2354 ark/anställd	2427 ark/anställd	2687 ark/anställd
Resor med bil i arbetet, ton CO2 Statistik från Utsläppsrätt.se	12	7	8	9
Elförbrukning Mwh /0 ton CO2 Statistik från fakturor /grön el	659	641	622	574
Fjärrvärme ton CO2 Statistik från Njudungs Energi AB	54,64 (1301 Mwh)	41,38 (1306 Mwh)	37,64 (1268Mwh)	49,32 (1157 Mwh)
Livsmedel ton CO2 Statistik från Martin&Servera	199	228	241	197
EKO/kravmärkta livsmedel % (läsår) Statistik från Martin&Servera	7,64	6,22	5,7	6,20
Pendlingsresor. ton CO2 Statistik från Utsläppsrätt.se	38	37,3	23,6	16,5
Mediainköp ton CO2 Källa: bärbara datorer - Lenovo Eco Declaration Compliance mobiltelefon iphone från Apple, bildkärmar - Samsung – gäller från 2025	15,9	9,5	36,9	59
Avfallshantering ton sopor Statistik Stena Recycling, Zero Waste Europé, Svenska wellpappföreningen, ClimatHero.		17,3 ton	15 ton/9,75 ton CO2	14,9 ton/9,54 ton CO2
Återvunnet avfall % (positiv effekt) Statistik Stena Recycling, Zero Waste Europé, Svenska wellpappföreningen, ClimatHero.		63,49 %	60,51%/-3,9 ton CO2	61,66 %/-4 ton CO2

Kommentarer till utvecklingen av indikatorer för miljöarbetet

Vi följer ett antal indikatorer för vårt miljöarbete och har följande kommentarer avseende utvecklingen och effekter av vårt systematiska miljöarbete:

- Livsmedel är vår största förbrukning av CO2-utsläpp, där har vi jobbat med att presentera ett grönt alternativ först på buffébordet för att våra besökare ska våga testa att äta vegetarisk mat, i slutet av maj blev det äntligen verklighet. Vi kan bara genom framförallt påverkanskampanjer minska detta utsläpp, inte tvinga alla besökare att äta vegetarisk mat.
- Elförbrukningen har fortsatt minska, tack vare vårt arbete med att installera nya lysrör och armaturer samt att vi letar eltjuvar så vi har bland annat reglerat tiden som bastun är på från 11 timmar till 3 timmar samt stängt av golvvärmen i gymmet från februari 2025. Användningen gick ned från 622 Mwh till 574 Mwh.
- Vi har fortsatt minska vår användning av fjärrvärme från 1268 Mwh till 1157 Mwh, men pga att Njudung energi haft ett par haverier av deras biopanna under kalla perioder så de blev tvungna att elda med olja för att hålla uppe produktionen så blev CO2 utsläppet högre än 2024.
- Pendlingsresor till och från arbetet har fortsatt minska då fler i personalen köpt elbil, cyklar eller går till arbetet.
- Avfallshantering – det går inte att få fram hur stor andel av våra sopor som går som restavfall eller matavfall eftersom detta inte vägs av Kretslopp Sydost. Däremot kan vi följa hur stor andel av det som går till Stena Recycling som återvinns, bränns eller deponeras. Av 14,9 ton 2025 gick 61,66 % till återvinning vilket ger minus 4 ton CO2.
- Mediainköp – vi har gjort ett större inköp under läsåret med en hel klassuppsättning stationära datorer vilket gör att vi ökat CO2 utsläppet i år. Jag har också räknat på ett annat sätt och letat upp produktblad för respektive enhet från Samsung, Apple och Lenovo och räknat utifrån det, vilket gör att siffran inte blir jämförbar med året innan då jag bara hade ett generellt belopp. Vi har också köpt in ett större antal begagnade bärbara datorer (17 stycken) och begagnade mobiler (3 stycken) som har mycket lägre CO2-utsläpp en nya, enligt Apple är besparingen 51 kg CO2 per telefon och enligt Lenovo är besparingen 50 % för en rekonditionera dator.

Utöver ovanstående aktiviteter har vi också genomfört följande för att minska miljöpåverkan under året:

- Internaten har köpt in miljövänliga rengöringsmedel till varje hus (t.ex såpa) och miljövänligt toalettpapper så att deltagarna ska lära sig vad som är bra att använda.
- Asistenterna har köpt in fyra bärbuskar och planterat på skolans område vid Hierttas hörna, de har också under våren planterat solrosor, örter, rabarber och andra ätbara växter.
- Två av skolans arbetslag lagade enbart vegetarisk mat under sin konferens.
- Biblioteket har köpt in begagnade möbler till en myshörna
- Skolan har köpt in begagnade datorer och mobiltelefoner från Reuseit. Av totalt 26 bärbara datorer köpte vi in 17 begagnade, mobiltelefoner köpte vi totalt 5 varav 3 var begagnade.
- Vi har återanvänt möbler efter en översvämning och byggt om två skärmar vi hittade i källaren till nya lampor.
- Skolan har köpt in 15 begagnade gamingstolar till våra speldeltagare
- Skolan har lånat utrustning från fritidsbanken vid två tillfällen under läsåret istället för att köpa in ny.
- Skolan har köpt in fem nya sorteringskärl för sopsortering till våren 2026 till våra konferenslokaler och till Expeditionen/backoffice.
- Skolan har fått nya sopsorteringskärl för närsortering för internatet april 2026.
- Internatet har informerat de deltagare som bor på vår skola om nya sopsorteringsregler och detta kommer vi fortsätta med löpande vid varje terminsstart.
- Vaktmästeriet har köpt in en batteridrivna gräsklippare istället för en motorgräsklippare juni 2026.

Kommande mål och planerade förbättringar

Vi arbetar aktivt för att utveckla vårt miljöarbete och har mål och planerade förbättringar inom följande områden:

- Se våra nya mål under punkt 5 i Miljörapporten.

Bilaga 3: Revisionsplan

Revision av ledningssystemet genomförs årligen av en oberoende revisor som är godkänd av SUSA. Tredjepartsrevision genomförs vart fjärde år av revisor som inte är knuten till utfärdarens organisation.

Vi har följande plan för interna och externa revisioner i vår verksamhet.

Typ av revision	Tidpunkt	Plats/Delverksamhet
Extern revision	September 2026	Holsbybrunn
Extern revision	September 2027	Holsbybrunn
Extern revision (tredjepart)	September 2028	Holsbybrunn
Extern revision	September 2029	Holsbybrunn

Utvärdering av årets avvikelser/förbättringsförslag

Vid revision 2025 har ett antal avvikelser/förbättringsförslag noterats. Med anledning av detta har vi beslutat om och genomfört följande åtgärder:

- Avvikelser: inga avvikelser noterades.
- Förbättringsförslag
 - a. F1 – När ni nu kan få fram koldioxidutsläpp från livsmedelsinköp vore det bra att upprätta ett miljömål kring detta. - Detta har vi gjort.
 - b. F2 – Undersök om ni kan ta fram nyckeltal för elförbrukning kopplat till exempelvis antal besökare på samma sätt som ni följer upp livsmedel. – Detta har vi gjort
 - c. F3 - Det vore positivt att analysera era utfall mer gällande indikatorer – ex varför utsläpp från tjänsteresor har ökat jämfört med föregående år – detta kommer vi göra men i år har de minskat
 - d. F4 – Undersök möjligheten att mäta och eventuellt målsätta avfallsmängder. Det som kan vara mest intressant är att följa upp matavfall respektive brännbart avfall och restavfall. – Det har vi gjort – vi kan mäta hur stor del av avfallsmängden som går till återvinning av det som går till Stena Recycling. Däremot kan inte Kretslopp Sydost beräkna hur mycket avfall vi producerar av restavfall och matavfall eftersom detta inte vägs. Målsätta är svårare eftersom vi inte vet totala mängden avfall.
 - e. F5 – Se över era data för att beräkna koldioxidutsläpp för mediateknik för att säkerställa att det är rimliga och aktuella siffror. – Detta kommer vi göra.
 - f. F6 – Vid revisionstillfället diskuterades att styra upp rutiner för inköp av livsmedel ytterligare, exempelvis gällande att man endast ska köpa svensk kyckling- och griskött. – Detta har vi tagit med som mål.
 - g. F7 – Gör en översyn av rangordningen i miljöaspektlistan nu när ni fått fram koldioxidvärden för livsmedel och se även över vilka miljöaspekter ni bedömer som betydande.- Detta har vi gjort.
 - h. F8 – i pärm med säkerhetsdatablad i verkstad finns vissa säkerhetsdatablad som är gamla och behöver uppdateras. Vissa produkter har också utgått och säkerhetsdatablad kan då tas bort. Överväg att framöver endast ha säkerhetsdatablad digitalt för att förenkla hantering av dokument – Detta har vi gjort, vi har enbart digital hantering av säkerhetsdatablad, de finns tillgängliga på vårt intranät.